

vesebb" is, mint a *Küklopsz* esetében. Még hozzá jóval kevesebb, mint amennyivel több. Ha önállóan vizsgáljuk a „kevesebb” értékét: belenyugszunk a veszteségbe. Ha viszont elővesszük, elolvassuk a könyvet, felháborodunk a veszteségen.

Mi menti meg mégis a filmet? Itt szólni kell Vrdoljak színészvezetéséről. Például a Maestrót alakító Ljuba Tadićnak visszafogottabb játékot enged meg (ha ugyan ez Tadićnak nincs meg a vérében). Itt aránylag sok a közelkép, amelyben a mozgás feltűnő, így csak egy-egy apró gesztust produkál. A többiek szabadabban játszanak ugyan, de egy-egy karakter sémájába szorítva. Ljuba Tadić szerepében olyan, amilyennek lennie kell. France Lasić Melchior szerepében ikissé gyámoltalan, úgy tűnik, túlságosan a rendezői utasításokra hagyatkozott, egyénisége a háttérbe szorult. Relja Bašić ATMA szerepében nem tud kibontakozni, de ez jórészt abból adódik, hogy szerepének fontossága a film forgatókönyvében erősen leeredukálódott. Mira Furlan unatkozó, „züllött” Enkája szuggesztív, ami viszont már nem mondható el a Vivianne-t játszó Marija Baxáról. Rade Šerbedžija Hugója az alakítás helyenkénti hanyagságai ellenére is izgalmas.

Komoly biztatást a film befejező jelenete, Melchior menekülése kínál, amikor is a logikai levezetések, lélektani és társadalmi adalékok túlságosan is áttekinthető világából váratlanul átlép egy egészen más közegbe, s az érzelmi intuíció, a kép, a ritmus felhajtó erejével szárnyalni kezd.

NÁRAY Éva

K É P Z Ó M Ū V É S Z E T

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TALÁLKOZÓ KIÁLLÍTASARÓL

A szabadkai Képzőművészeti Találkozó fennállásának 20. évfordulója tiszteletére kiállítás nyílt, amely az intézmény két évtizedes munkáját prezentálja. Tekintettel arra, hogy a Képzőművészeti Találkozó a művésztelepeken keletkezett alkotások bemutatására is alakult, a jubileumi kiállítás elsősorban ezeket a műveket mutatta be a közönségnek, bizonyítva egyúttal milyen jelentős szerepet játszottak a vajdasági művésztelepek nemcsak tartományunk, hanem az egész ország művészetének megújításában, sőt újjászületésében is. Ne feledjük, éppen itt, Vajdaságban alakultak meg az ország első, új áramlatokat hozó és ébresztő művésztelepei, élükön a legrégebbi ilyen intézménnyel, a zentaival, amely nemrégiben ünnepelte létrehozásának 30. évét. A mostani szabadkai kiállítás arra is jó alkalom, hogy immár történelmi távlatból is újraérté-

kelhessük mindazt, amit az ötvenes-hatvanas évek hoztak képzőművészetünkbe. Láthatjuk például azt, hogy értelmeztük mi magunk is akkor a modern művészetet, s mi maradt fenn értékéként azokból az időkbelől.

Még egy fontos tényre kell felhívni a figyelmet a művésztelepi és a szabadkai intézmény évfordulója kapcsán. Nevezetesen arra, hogy mind a művésztelepeket, mind a Találkozót társadalmi rendszerünk sajátosságai születték. Az a pozitív eredményeket hozó decentralizációs folyamat, amely egész társadalmunkat olyannyira meghatározóvá és jellegzetessé tette. Csak növeljük a művésztelepek társadalmi jelentőségét ha tudjuk, hogy Vajdaságban szinte valamennyi, a zentai, a bácsostolyai, a becsei, az écskai és a rumai az említett társadalmi folyamatok kezdetén mindjárt létrejött. Minden egyes esetben a község vállalta fenntartását, de korántsem maradtak meg községi jellegűeknek! Már a kezdet kezdetén is az egész ország területéről hívták vendégeiket, akik a vajdasági művészekkel közösen dolgoztak és állítottak is ki. Nagyon egészséges mozgást eredményeztek e művésztelepek, azon felül pedig — ma ez már tisztán látható — a művészet terén társadalomformáló erővé is váltak. Az a fajta művészet, amelyet az ötvenes évek elejétől, majd a hatvanas években Konjović, Nikolajević, Bajić, B. Szabó, Sáfrány, majd az újabb hullámban Kerac, Oprešnik, Petrić, Stojanović-Sip, Torok és mások produkáltak nemcsak, hogy megteremtette Vajdaság modern művészetét, hanem máig irányadó maradt. Ez a felismerés is egyértelmű a szabadkai tárlaton. E sorok írójának véleménye szerint a fentebb említett művészek által megteremtett vajdasági modernizmus nem öncélú kezdeményezés volt, mert nagyon is megvolt mind a társadalmi, mind a művészetfilozófiai háttere s éppen ezért nagyobb művészettörténeti jelentőségű, mint amilyennek mi ma tartjuk. A szabadkai tárlat tanúbizonyága szerint már az ötvenes-hatvanas években Nikolajević és Bajić absztrakt műveikkel az elvont értékekre irányítják a figyelmet, egy olyan időszakban, amikor felénk a művészetben a személyiség még nincs előtérben. Konjović is már 1956-ban nagyban az asszociatív absztrakt kifejezésformával foglalkozik. Ő egyébként is olyan alkatú művész, aki képes nemcsak a műélvezők, hanem a festők figyelmét is magára vonni. Így különösen jelentős szerepet játszott a művésztelepek népszerűsítése terén. Egy egész sor fiatal kezdő volt felügyelete alatt s ő valamennyiüket a szabad művészeti szellem kialakítására tanította. A szabad társadalmi légkör lehetővé is tette a fiatalok számára a legmerészebb kísérleteket. Ezért ús lett Vajdaság képzőművészeti élete fejlett, s a festészet témájában rendkívül változatos. Ezt is nyomon követhetjük a szabadkai kiállításon. Mind kevesebb a lírai alkatot sugalló festő, viszont mind több az itteni élet ihlette festmény. Zoran Petrović például itt leli meg a „mezőgazdasági gépekre emlékeztető” témáját, Boschán György is itt jut túl a realizmuson és indul az egyfajta monumentalitást árasztó festészet irányába, Sáfrány Imre pedig a művészetet a játékkal köti össze úgy ahogyan előtte azt

senki sem tette. Stevan Maksimović e táj megfigyeléséből gyűjti össze a drágakövek csillogására emlékeztető motívumait, s az itteni színek felfedezése teszi a vajdasági ég ikoloristájává Stojan Trumbićot. Itt alakul ki Wanyek Tivadar és Petrik Pál művészetének sajátossága, s a topolyai művésztelepen talál magára Faragó Endre is, aki majd Zágrábba távozva éri be.

Sokan indultak innen, s sokak művészete kötődik Vajdasághoz. Sokkal többé, mint azt a Szabadkán szereplő majd száz festő alkotásai láttán gondolnánk. Ha valamit mégis sajnálhatunk akkor az az, hogy erről a tárról is hiányoznak a fiatalok. Hiányoznak, mintahogy számukra a művésztelepek sem olyan vonzóak, mint idősebb társaik számára voltak. Két kezünkön megszámolhatnánk hány 35 évnél fiatalabb művésznk állított ki a jubileumi kiállításon, de vigasztaló, hogy ígéretes tehetségeket máris felfedezhetünk közöttük is. Számomra a Betelepülés című festmény szerzője (Tomaž Gorujk) és a Második kép alkotója (Szajkó István) vitathatatlan tehetség.

ÁCS József